

Ефективне забезпечення соціального захисту ВПО є не лише гуманітарним завданням, а й важливим фактором національної безпеки та соціальної стабільності. Удосконалення правових механізмів і практичних підходів до реалізації конституційних гарантій сприятиме покращенню умов життя ВПО, їх інтеграції в громади та загальному зміцненню державної системи соціального захисту.

Список використаних джерел:

1. Наливайко Л., Орешкова А. Внутрішньо переміщені особи: визначення поняття. *Право і суспільство*. 2018. № 1. С. 34–39.
2. Конституція України: від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР: станом на 01.01.2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
3. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20.10.2014 р. № 1706-VII: станом на 30.12.2023 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>.
4. Бочек О. Внутрішньо переміщені особи: особливості визначення в законодавстві України. *Наука і правоохорона*. 2016. № 1. С. 68-73.
5. Бакай В. Особливості впливу міграційної політики на розвиток продуктивних сил суспільства за умов війни. *Modeling the development of the economic systems*. 2023. № 4. С. 189-195.
6. Наливайко І. Роль держави у забезпеченні соціальних стандартів та гарантій: теоретико-правові аспекти та світовий досвід. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 2 (123). С. 151-155.

Олена СОЛДАТЕНКО,

професор кафедри кримінального процесу
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, професор

**ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ВРУЧЕННЯ ОСОБИ
ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ В РАЗІ НЕВСТАНОВЛЕННЯ
ЇЇ МІСЦЯ ЗНАХОДЖЕННЯ**

Повідомлення про підозру є важливим і багатогранним інститутом кримінального процесуального права, закріпленим у статтях 276-279 КПК України, що визначають порядок притягнення особи до кримінальної відповідальності на етапі досудового розслідування [1].

Деякі науковці вважають, що повідомлення про підозру є водночас процесуальним рішенням і процесуальним актом, який ухвалюється на основі доказів щодо вчинення особою кримінального правопорушення слідчим за погодженням із прокурором або іншим уповноваженим суб'єктом [2, с. 117].

Крім того, у доктрині кримінального процесу повідомлення про підозру пов'язують із виникненням кримінальних процесуальних відносин між особою, щодо якої було складено письмове повідомлення про підозру, та слідчим, прокурором [3, с. 583].

Коли особа отримує статус підозрюваного, вона набуває прав і обов'язків, визначених КПК України. Водночас вона стає суб'єктом права на захист. Цей момент є стартовим для досудового розслідування, оскільки з цього моменту починається відлік строків розслідування згідно зі ст. 219 КПК України. Без цього статусу досудове розслідування могло б тривати невизначено довго [4, с.185].

Порядок повідомлення про підозру, відповідно до ч. 1 ст. 42 КПК України, відсилає до статей 276–279 КПК України, які входять до глави 22 «Повідомлення про підозру». Сам процес вручення повідомлення про підозру врегульовано ст. 278 КПК України, згідно з якою письмове повідомлення вручається в день його складання слідчим або прокурором. Якщо таке вручення неможливе, воно здійснюється за процедурою, передбаченою КПК України для вручення повідомлень [1].

Зазначені способи повідомлення про підозру не є взаємозамінними, оскільки другий спосіб використовується лише тоді, коли перший неможливий. Основна складність, яка виникає при спробі вручення повідомлення, полягає в необхідності організувати зустріч із відповідною особою. Для цього необхідно або викликати її до органу досудового розслідування, або прибути за місцем її перебування [5].

У випадку, коли особа, якій необхідно вручити повідомлення про підозру, тимчасово відсутня за місцем проживання, повідомлення може бути передане дорослому члену сім'ї або іншій особі, яка проживає з підозрюваним, житлово-експлуатаційній організації або адміністрації за місцем її роботи (ч. 2 ст. 135 КПК України). Ця норма, яка на перший погляд здається рішенням для вручення повідомлення відсутній особі, має певні труднощі на практиці. Наприклад, люди, присутні за місцем проживання підозрюваного, можуть відмовитися надавати інформацію про свої особисті дані або характер відносин із підозрюваним. До того ж, ці особи не обов'язково повинні бути членами сім'ї підозрюваного, а у випадках фактичного шлюбу без офіційної реєстрації довести такі відносини буває складно [6].

Можуть виникати складнощі і з врученням повідомлення про підозру адміністрації за місцем роботи. По-перше, не кожна особа має постійне місце роботи. По-друге, навіть якщо слідчий і прокурор знають місце роботи підозрюваного, можуть виникати суперечки щодо правильного порядку вручення. Також постає питання, з якого моменту вважається, що повідомлення вручено: з моменту відправлення його листом чи після отримання листа членами сім'ї, житлово-експлуатаційною організацією або адміністрацією на роботі? Якщо вручення вважається завершеним з моменту отримання, то що робити, коли адресат відмовляється прийняти лист від поштового працівника? [7].

Вручення процесуальних документів через веб-сайт Офісу Генпрокурора та газету «Урядовий кур'єр» не є новелою, зумовленою воєнним станом. Однак після повномасштабного вторгнення цей спосіб вручення процесуальних документів став особливо актуальним [8, с. 38], проте має певні проблемні питання.

Процедури «in absentia» передбачають певний відступ від загальних норм кримінального процесу, зокрема щодо вручення повідомлення про підозру відсутній особі. Тому стороні обвинувачення, залежно від обставин кожної справи, необхідно вживати заходів для інформування особи про необхідність з'явитися до слідчих органів та вручити їй повідомлення про підозру. Ці дії мають бути належним чином задокументовані, щоб у разі потреби можна було підтвердити їх своєчасність та повноту в суді [9, с. 223].

Отже, підсумовувавши вищесказане, можна зробити висновок про те, що незважаючи на позитивний досвід реалізації норм КПК України, окремі питання щодо процесуального порядку повідомлення особи про підозру залишаються не до кінця вирішеними і потребують доопрацювання законодавчих норм з урахуванням як наукових напрацювань, так і практичних потреб. Також на законодавчому рівні слід однозначно визначити особливості повідомлення особі про підозру у разі невстановлення місця її знаходження.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
2. Рогатюк І. В. Повідомлення про підозру: значення інституту та проблеми правозастосування. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2015. № 3. С. 117.
3. Ківалов С. В., Міщенко С. М., Захарченко В. Ю. Кримінальний процесуальний кодекс України: наук.-практ. коментар. Харків : Одісей, 2013. 1104 с.
4. Татаров О. Проблеми повідомлення про підозру та шляхи їх вирішення. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2014. № 4. С. 179-186.
5. Хабло О. Набуття статусу підозрюваного у разі неможливості безпосереднього вручення письмового повідомлення про підозру. *Law of Ukraine/Pravo Ukraini*. 2021. № 9.
6. Литвиненко О. Г., Груздь О. І. Окремі питання повідомлення про підозру. *Правовий часопис Донбасу*. 2024. №. 2. С. 37-42.
7. Комісарчук Ю. А., Литвин Е. П. Проблемні питання щодо повідомлення особі про підозру. *Modern science: innovations and prospects: the 15 th International scientific and practical conference (November 13-15, 2022)*. Stockholm, Sweden : SSPG Publish, 2022. С. 546.
8. Гутник А. Строки публікації повісток, повідомлень на вебсайті ОГП та в газеті «Урядовий кур'єр». *Кримінальне судочинство: сучасний стан та перспективи розвитку: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 2 травня 2024 р.)*. К. : НАВС, 2024. С. 38-41.
9. Калька І. З. Підстави та порядок набуття процесуального статусу підозрюваного у кримінальному процесі України. *Нове українське право*. 2021. № 3. С. 221-227.